

Det kongelige kulturdepartement
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler:
Mona Fosheim Øwre
Deres ref.: 19/2515
Vår ref.: 18/00095-26
Dato:

Uttalelse til høring om NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø - ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver

Innledning

Viser til NOU 2019:9 som er sendt på høring. Dette er Ruters høringssvar.

Dokumentet innleder med en beskrivelse av Ruter, deretter noen generelle punkter om lovutkastet, og så følger konkrete innspill til de enkelte paragrafer.

Om Ruter

Ruter er et felles administrasjonsselskap for kollektivtrafikken i Oslo og Akershus. Ruter inngår og følger opp avtalen om kollektivtransport med kunden, mens selve transporten utføres av Ruters operatører og samarbeidspartnere. Etter fullmakt fra Akershus fylkeskommune fattet også Ruter vedtak om skoleskyss etter opplæringsloven for elever i Akershus.

Generelt om lovutkastet

Overordnet er Ruter fornøyd med lovforslaget. Det er moderne, fremoverrettet og tar tak i en del viktige utfordringer innen dokumentasjonsforvaltning og arkiv. Loven oppfattes som mer tilgjengelig, med en mer oppdatert og ledig språkdrakt. Ruter anser vektleggingen på tverrfaglighet som spesielt positiv. En ny og mer moderne arkivlov har vært etterspurt lenge.

En lov om arkiv må være teknologinøytral og holde seg i 20 år, og språkbruken bør reflektere dette. Der vi mener at det bør gjøres endringer, er det spesifisert ved de enkelte paragrafene. Ruter anser det som hensiktsmessig å holde loven på et overordnet nivå, og gi klarere føringer og tekniske bestemmelser i forskrift. For å sikre at loven holder seg relevant må den også gi rom for utvikling i hvordan dokumentasjon sikres og hva som skal dokumenteres.

Det er i vår oppfatning gjort en grundig gjennomgang av gjeldende personopplysningslov. Det forutsettes at det vil bli en god sammenheng med annet relevant lovverk, som forvaltningsloven og offentlighetsloven, i forhold til hva som reguleres hvor og begrepsbruk.

Dersom NOARK-standarden fortsatt skal gjelde, må denne oppdateres og forenkles kraftig før ny lov trer i kraft, da det er uklart for oss om standarden favner en del av de endringene som foreslås i ny lov.

Det er tidvis uklart om enkelte paragrafer gjelder både statlig og kommunal sektor. Dette påpekes ved de enkelte paragrafene. Generelt mener Ruter at de samme reglene bør gjelde for dokumentasjonsforvaltning og -bevaring i både statlig og kommunal sektor. En mulig løsning ville være å la Nasjonalarkivet være ansvarlig for alle offentlige arkiver. Dette blant annet grunnet de store forskjellene i ressursbruk i de enkelte kommunene, som gjør at det er stor forskjell på landsbasis. Et minimum må være at det spesifiseres i de enkelte paragrafene om de gjelder for begge sektorer.

Ettersom lovforslaget innebærer en stor endring for mange virksomheter, både organisatorisk og økonomisk, må det være tydelige overgangsregler og en tilstrekkelig overgangsperiode ved ikrafttredelse av ny lov.

Bemerkninger til de enkelte paragrafer

§ 1. Lovens formål

Ruter er av den oppfatning at lovens formål fokuserer mye på framtidige arkiver, og mindre på dokumentforvaltning. Punkt b om å drive forsvarlig offentlig virksomhet er positivt, men bør vektlegges mer. Dokumentasjon skapes i det daglige, og det er dette som leder til arkiver, ergo bør skapelsen av dokumentene gå først.

§ 2. Virkeområde

Som offentlig eid aksjeselskap, som ikke favnes av nåværende arkivlovgivning, er Ruter svært positive til utvidet virkeområde. Bruk av offentlige midler bør sette krav til dokumentasjonsplikt.

§ 5. Definisjoner

Å skille mellom dokumentasjon og arkiver anses som positivt, men begrepene bør gjennomgås ytterligere for å sikre at de er tilstrekkelig beskrevet og at alle relevante begreper er definert. Blant annet bør begrepene sletting, bevaring, overføring, minimering og langtidsbevaring også defineres. Dette for å sikre allmenn forståelse av begreper benyttet i lovteksten. Det bør også være samsvar mellom definisjoner i forskjellige lover, for eksempel personopplysningsloven.

§ 6. Dokumentasjonsstrategi

Ruter mener at krav til en dokumentasjonsstrategi setter mer fokus på dokumentasjon og plasserer dokumentasjonsforvaltningen korrekt i en organisasjon. Det oppfattes som et mer hensiktsmessig dokument enn en arkivplan.

Nummer 1 oppfattes som at organisasjonen selv har mer rom for å definere egne dokumentasjonsbehov. Det ønskes klarere føringer på hva som skal dokumenteres, gjerne i en forskrift.

I bokstav d bør uttrykket *sosiale medier* droppes, dette er ikke teknologinøytralt nok og ivaretas i uttrykket *kommunikasjonskanaler*, et generisk uttrykk som også favner framtidige kanaler.

§ 8. Plikt til å dokumentere virksomhetens kommunikasjon

Paragrafen oppfattes som teknologinøytral, uavhengig av kommunikasjonskanal og form. Ruter er svært positiv til å fjerne krav om saksdokumenter, da dette kan være et vanskelig begrep.

I nummer 1 kan det være ønskelig med noe mer føringer, for å sikre viktig ekstern kommunikasjon. Det foregår i dag svært mye som kan falle inn under begrepet *ekstern kommunikasjon* og spørsmålet er om alt skal lagres. Det må være noe begrensing, jamfør § 14 i gjeldende arkivforskrift, for å unngå irrelevante dokumenter i arkivet.

Når det gjelder nummer 3 må automatisering anses som helt nødvendig for å klare å fange dokumenter, spesielt i e-post og andre samhandlingskanaler der manuell arkivering vil være svært tidkrevende.

§ 9. Plikt til å dokumentere informasjonssystemer, databaser, registre mv.

Ruter ser det som positivt at dokumentasjonsplikten også går utenom klassisk saksbehandling, ettersom forvaltningen arbeider på nye og moderne måter, og at denne utviklingen vil fortsette. Dokumentasjon av denne typer systemer anses som svært relevant, men undres over om denne bestemmelsen kun gjelder ved nye anskaffelser eller også for eksisterende systemer? Ordrbruken i nummer 1 *Når en virksomhet tar i bruk...* oppfattes for å kun gjelde nye systemer, som tas i bruk etter innføring av ny lov, mens eksisterende systemer skal ivaretas i nummer 2. Dersom dette ikke er hensikten, må ordlyden i paragrafen gjenspeile dette.

Det bør komme fram tydelige anbefalinger om overordnet systemarkitektur i forskrift. Generelt er Ruter fornøyd med at dokumentasjonsfaglige vurderinger må gjøres allerede ved anskaffelser og utvikling av nye arbeidsprosesser.

§ 10. Plikt til å dokumentere ved automatisert rettsanvendelse

Ruter er positive til paragrafen på et generelt nivå, men spørsmålet er om det er meningen at man skal dokumentere hvordan systemet er innrettet og grunnlaget vedtakene er fattet på, og ikke hver enkelt avgjørelse? I dette tilfellet bør *ved* byttes ut med *av*. I tillegg bør kildekode og eventuelle endringer i denne bevares. Det er også viktig å være oppmerksom på GDPR artikkel 22 om manuell overprøving.

Ellers mener Ruter at detaljerte bestemmelser bør forekomme i forskrift for å holde loven prinsipiell og fleksibel.

§ 13. Plikt til å dokumentere ut fra konkret vurdering. Offentlige utvalg

Det bør sikres at lovparagrafene har tydelige og forståelige titler. I dette tilfellet bør *offentlige utvalg* fjernes fra tittelen.

§ 16. Grunnleggende krav til dokumentasjonsforvaltning

Ettersom det allerede eksisterer gode og tydelige definisjoner i ISO 30300, er det hensiktsmessig å benytte de samme definisjonene. Dette for å sikre forståelse og unngå forvirring.

Definisjonen av ordet *dekkende* oppfattes som uklar og til og med ukorrekt. Dette bør endres til: *dokumentasjonen skal gi et korrekt og fullstendig bilde av en sak, avgjørelse eller annen viktig hendelse.*

§ 17. Tilgjengeliggjøring av dokumentasjon. Eierskap

Skillet mellom plikt til å dokumentere i arkivlova og rett til innsyn i offentlighetsloven, støttes fullt ut. Men det må praktiske løsninger på plass først. Spesielt savnes det alternativer til offentlig journal, eventuelt noe mer om hvordan dette skal kunne gjennomføres. Blant annet er det ikke videreført krav til spesifikke metadata, som vi mener kan ha uheldige konsekvenser. Metadata er helt nødvendig for gjenfinning og er en viktig del av konteksten til et dokument. Det bør, i forskrift, settes et minimumskrav til metadata. Det er heller ikke tvil om at arkivsystemer fortsatt vil måtte benyttes for en stor mengde saksbehandling og kommunikasjon, og det er helt nødvendig med bruk av metadata i slike systemer, både for gjenfinning og oppfølging.

Det er også et spørsmål om hva som vil skje med portalen elnnsyn om krav til journalføring forsvinner, dersom det ikke lenger vil være lovpålagt å benytte den.

§ 18. Forbud mot sletting

Ruter mener at personopplysningsloven og GDPR pålegger norske virksomheter konkrete sletteplikter. Dette gjøres ved en regulering av at personopplysninger ikke skal behandles lengre enn behandlingsformålet tilsier, og ved at den registrerte kan kreve sletting, etter at for eksempel samtykke er trukket tilbake. Bakgrunnen for dette er igjen at hvert formål ofte tilsier ulik behandling av personopplysninger over tid, og at det ville være tilnærmet umulig å oppstille konkrete sletteplikter knyttet til hvert formål, og til hver sektor. I kollektivtransportsektoren må også sletteplikten sees i sammenheng med retten til å reise anonymt i et demokratisk samfunn etter EMK artikkel 8. Datatilsynet har mer informasjon om dette.

Ruters billetter er upersonlige og våre billettplattformer er «by default» anonyme. En følge av dette er at, dersom man må behandle personopplysninger om en anonym kunde som tar tatt kontakt og klager

på Ruters tjeneste, så skal personopplysningene ikke behandles lenger enn det som er strengt nødvendig for å følge opp henvendelsen.

Det må derfor tydeliggjøres at personopplysningslovens bestemmelser om sletting er tydelige og presise nok som grunnlag for sletting etter arkivloven. I motsatt tilfelle vil man kunne få en u hensiktsmessig motstrid mellom to regelverk. Det bør også tydeliggjøres at sletting kan skje ved at man anonymiserer opplysninger knyttet til den enkelte person, men at man dokumenterer øvrig innhold. Dette krever at systemer, og saksbehandlingen for øvrig, er bygget opp på en måte som muliggjør dette.

§ 26. Overføring av dokumentasjon til langtidsbevaring

Igjen savnes definisjoner, i dette tilfelle av begrepene *overføring* og *langtidsbevaring*.

Nummer 4 nevner bevaring utover 10 år som langtidsbevaring. Dette er ikke nevnt andre steder i lovteksten, men kan legges inn som del av definisjonen.

§ 27. Minimering av personopplysninger ved overføring til langtidsbevaring

Igjen etterspørres definisjon av begrepet *minimering*.

Her mener Ruter det er uheldig med forskjellige regler for statlig og kommunal sektor. Dersom det er ment å være ulike regler bør også minimering stå i en bestemmelse som gjelder kommunal sektor.

§ 28. Ansvar for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring

Som nevnt i merknadene til lovutkastet, bør det skje noe med organiseringen av arkiver og spesielt arkivinstusjoner i Norge. Forskjellige regler for statlige og kommunale arkiver anses som uheldig, og dersom det ikke er aktuelt å overføre hele ansvaret til Nasjonalarkivet, bør det i det minste være mer rom for samarbeid.

§ 29. Mediekonvertering

Det oppfattes som at paragrafen gjelder alle sektorer, og at det er frivillig å mediekonvertere ikke-digitale arkiver fra etter år 1950. I § 30, nummer 1 blir det derimot stilt krav til at statlige arkiver skal overføres digitalt til Nasjonalarkivet. Ruter stiller spørsmål ved hvordan disse to paragrafene vil fungere sammen, og om det er noen motsigelser mellom dem.

§ 30. Overføring til langtidsbevaring hos Nasjonalarkivet

Her er det igjen et uheldig skille mellom statlige og kommunale arkiver, blant annet ved at det ikke er stilt krav til digitalt format for kommunale arkiver ved langtidsbevaring i nummer 1.

For nummer 2 bør ikke overtakelse av råderett ved overføring av arkiver være forskjellig mellom stat og kommune.

§ 32. Plikt til å gjøre tilgjengelig

Det bør spesifiseres tydeligere om nummer 1 også gjelder for ikke-statlige arkiver.

§ 33. Bortfall av taushetsplikt etter overføring til Nasjonalarkivet

Ruter mener at paragrafen bør hete *Taushetsplikt etter overføring til Nasjonalarkivet*.

Igjen anses det som uheldig at denne paragrafen kun gjelder statlige arkiver, da bestemmelser om taushetsplikt bør være like relevante og viktige for kommunal sektor.

§ 40. Klagerett for massemedia

Massemedia er i bokmålsordboka definert som *middel som sprer informasjon til svært mange mennesker på kort tid*. Det nevnes eksempler som presse, radio, fjernsyn og film. Ut fra definisjonen vil også for eksempel en YouTube-kanal eller blogger kunne være massemedier. Det bør avklares om dette er ønskelig og om det er hensiktsmessig å bruke dette begrepet.

Klageretten bør også utvides til å gjelde interesseorganisasjoner og lignende sammenslutninger av en viss størrelse, men dette bør defineres nærmere. Med en slik definisjon vil også organisasjoner som Norges Handikapforbund ha rett til å klage på manglende dokumentasjon hos en offentlig virksomhet som Ruter, som skal tilby kollektivtrafikk som inkluderer flest mulig i samfunnet.

§ 41. Tilsyn og pålegg

Gjeldende arkivlov, § 7, har spesifisert at Arkiverket skal føre tilsyn med alle offentlige arkiver. Det kommer ikke fram i dette lovutkastet. Her bør det igjen vurderes om det skal skilles mellom statlige og offentlige arkiver.

Tilsyn av behandling av personopplysninger må samordnes med Datatilsynet.

§ 42. Sanksjoner

Igjen oppfattes det som uklart om dette gjelder alle offentlige arkiver eller kun statlige.

Med hilsen
Ruter As

Mona F. Øwre
fagansvarlig Dokumentasjon

Svend Wandaas
juridisk seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent.